

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА**

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи бакалавра
на тему

СКУЛЬПТУРНИЙ РЕЛЬЄФ «БІГ»

*Текст містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело*

Виконала: Пилипенко Олександра Олександрівна,
студентка 4 курсу, групи 40 ом
спеціальності 023 Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

Керівник: Красноголовець О.С., доцент кафедри
образотворчого мистецтва
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

Рецензент: Шалварова К.С., старший викладач
кафедри образотворчого мистецтва
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Педагогічний факультет

Кафедра образотворчого мистецтва

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр

Напрямок підготовки 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 023 Образотворче мистецтва, декоративне мистецтво, реставрація

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

професор Шевнюк О.Л.

“ 25 ” вересня 2024 року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ СТУДЕНТУ

Шинищенко Олександрі Олександрівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту) Скульптурний рельєф "Біг"

керівник роботи (проекту) Масненко О.С. ст. кафедри образотворчого мистецтва
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом від “ 25 ” вересня 2024 року № 3

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 15 травня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи (проекту) створити авторську композицію на тему "Біг"

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Визначити особливості рельєфу та проаналізувати суттєві риси його характеристики. 2. Дослідити історію виникнення скульптурної пластики та дати збірку кераміки (теракоти). 3. Проаналізувати скульптурні аналоги та джерела натхнення. 4. Визначити композиційну творчість роботи та поетапне виконання авторського твору. 5. Виконати скульптурний рельєф з застосуванням солей йонізації.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Гончарна червона глина, 66 x 92

6. Консультанти розділів роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
ТВ-робота доц. Красножоловця О.С.		<i>[підпис]</i>	<i>[підпис]</i>
мюр.гаєт доц. Красножоловця О.С.		<i>[підпис]</i>	<i>[підпис]</i>

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Затвердження теми дипломного проекту	вересень 2024	вик.
2.	Збір теоретичного, практичного та творчого матеріалу до дипломного проекту	листопад 2024	вик.
3.	Затвердження ескізів дипломного проекту	грудень 2024	вик.
4.	Творча робота над дипломним проектом	січень-квітень 2025	вик.
5.	Підготовка презентації дипломного проекту	травень 2025	вик.
6.	Попередній захист проекту	травень 2025	вик.

7. Дата видачі завдання 25 вересня 2024 р.

Студент

*[підпис]**Шинищенко О.О.*
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи (проекту)

[підпис]
(підпис)*доц. О.С. Красножоловця*
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

Примітки:

1. Форму призначено для видачі завдання студенту на виконання дипломної роботи (проекту) і контролю за ходом роботи з боку кафедри і директора інституту (декана факультету).
2. Розробляється керівником дипломної роботи (проекту). Видається кафедрою.
3. Формат бланка А4 (210 × 297 мм), 2 сторінки

УРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУ

Направляється студент

Григоренко О.О.

(прізвище та ініціали)

до захисту дипломної роботи (проекту)

за напрямом підготовки **02 Культура і мистецтво**

спеціальністю **023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація**

на тему:

Скульптурний рельєф "Бі" 2

(назва теми)

Дипломний проект і рецензія додаються.

Декан Факультету

проф.Олефіренко Т.О.

(підпис)

Довідка про успішність

Григоренко О.О.

(прізвище та ініціали студента)

за період навчання на педагогічному факультеті з 20 21 року до 20 25
року повністю виконав навчальний план за напрямом підготовки,
спеціальністю з таким розподілом оцінок за:

національною шкалою: відмінно 40,3%, добре 2,7%, задовільно 2,7%;
шкалою ECTS: А 40,3%; В 18,9%; С 8,1%; D 2,7%; Е 0 %.

Секретар факультету

Григоренко

(підпис)

Адамченко. Л.О.

(прізвище та ініціали)

Висновок керівника дипломної роботи (проекту)

Студент (ка)

Милипенко Александра Александровна виконала повністю дипломний проект бакалавра в складній скульптурній техніці рельєфа в теракотові, на тему "Віа" зобразивши табурет коней, які зображені в дикокаменному русі. Вдало стилізувавши фігури коней. Рух коня передано реалістично, графічно. Робота має завершений вигляд і готова до захисту і заслужує рівню бакалавра.

Керівник роботи (проекту)

(підпис)

"04" червня 2025 року

Висновок кафедри про дипломну роботу (проект)

Дипломний проект розглянуто.

Студент

Милипенко А.А.
(прізвище та ініціали)

допускається до захисту даного проекту в Державній екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

образотворчого мистецтва

професор О.Л.Шевнюк

Примітки:

1. Зазначаються дані щодо навчальних досягнень студента за період навчання у вищому навчальному закладі, висновок керівника дипломної роботи (проекту) та висновок кафедри про дипломну роботу (проект).
2. Формат бланка А5 (148×210 мм), 2 сторінки.

Гришеченко Олександр Олександрович
ВІДГУК НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ
(Прізвище, ім'я, по-батькові)

Зі спеціальності образотворче мистецтво і реставрація

ОКР бакалавр

Тема дипломної роботи

"Біт"

Матеріали скульптурний рельєф, теракота

1. Актуальність теми Зображення копей в активному русі завжди хвилювали глядача спогляданням прояву природної краси, граційності стрімкого бігу. Як завжди було і буде. Позитивні емоції, захопленість пластичною формою, веселіть оптимізм в навіє світоглядний зміст.

2. Позитивні якості роботи

Гармонійно поєднуються зображення рельєфної композиції та матеріал втілення, тобто-теракота. Цей матеріал своїм теплим, навіть гарячим кольором містить відлуння напружених, запальних емоцій боротьби. Вибрана вдала форма спалізації, без зайвої деталізації форм. Технічна складова твору теж на високому професійному рівні.

3. Практична цінність висновків і рекомендацій В пояснювальній частині зібраний багатий фактичний матеріал, який можна використувати викладачам художніх шкіл студій, гуртків тощо. Детально висвітлені технологічні процеси виготовлення керамічного рельєфу, з великою переконливою порад і рекомендацій.

4. Наявність недоліків

Процес виготовлення керамічного рельєфу складний і не всі можна передбачити навіть там, хто має великий досвід. Тут може, повести "при суцільній або при величезній. Можливі прирізи при відлунні форм тіла. На щастя нічого такого не сталося окрім деяких зайвих розмірних мавів і незначних рідких.

5. Загальна оцінка роботи Робота повністю завершена і готова до захисту.

Науковий керівник

(підпис)

2012р.

Олександр Олександрович Гришеченко
Красношовець О.О.

(прізвище, ініціали)

РЕЦЕНЗІЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Пилипенко Олександри Олександрівни

(Прізвище, ім'я, по-батькові)

Зі спеціальності «023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

ОКР бакалавр

Тема дипломної роботи СКУЛЬПТУРНИЙ РЕЛЬЄФ «БІГ»

1. Висновок про ступінь відповідності виконаної роботи дипломній кваліфікації і профілюючій спеціальності бакалаврський проект Пилипенко Олександри виконаний на належному рівні і загалом відповідає вимогам, що стоять перед кваліфікаційними роботами (формат, складність композиції, колористичне вирішення, технічність виконання, творчий підхід до висвітлення теми).

2. Перелік позитивних якостей роботи (з виділенням елементів творчості)

Студентка присвятила свою роботу зображенню коней у скульптурному рельєфі. Вона звернулась до зображення найграційніших тварин, що займали значне місце і в житті людини і в образотворчому мистецтві, зокрема й анімалістичному жанрі. Кінь часто асоціюється з рухом, швидкістю і волелюбністю і зображена композиція чудово ілюструє ці його якості.

Олександра поставила перед собою непросте завдання – створити складну багатофігурну і багатопланову композицію у техніці скульптурного рельєфу, що має певну специфіку виконання. Врахувавши усі особливості роботи над рельєфом, та застосувавши виразні засоби образотворчого мистецтва, студентка створила ілюзію глибини простору та об'єму форм, досягла чудового результату у передаванні пластики тварин, їх динамічних поз, напруження м'язів під час їх активного бігу.

Робота вийшла емоційна, жива, рухлива і справляє дуже приємне враження.

3. Перелік основних недоліків роботи

Робота студентки - багатопланова композиція, і, на наш погляд, додаткове нарощення висоти рельєфних форм переднього плану, підсилила б враження глибини простору і надало б зображенням виразності.

4. Загальна оцінка роботи Робота виконана на хорошому рівні і заслуговує на позитивну оцінку.

5. Висновок про можливість присвоєння випускнику кваліфікації

Дипломний проект Пилипенко Олександри «Скульптурний рельєф «Біг» може бути представленим на захист, а студентка заслуговує присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Рецензент Шалварова К.С.

(підпис)

Шалварова К.С.

(прізвище, ініціали)

Старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

(вказати вчений ступінь, наукове звання, посада та місце роботи)

« 6 » червня 2025 р.

Довідка
про результати антиплагіатної перевірки бакалаврської роботи

Комісією з академічної етики педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова здійснено перевірку бакалаврської роботи на тему: **Скульптурний рельєф «Біг»**

студентки (та) 4 курсу спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація щодо дотримання норм академічної етики

ПИЛИПЕНКО Олександри Олександрівни.

За результатами аналізу роботи та аналізу звіту подібності, який було згенеровано з метою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості з використанням антиплагіатної програми Turnitin (4%) та StrikePlagiarism (2/0,34%), а також аналізу звіту подібності з метою виявлення візуальних збігів з використанням платформ Google і Pinterest, комісія дійшла до наступного висновку (*вибрати один з варіантів*):

1) Комісією *не виявлено* академічного плагіату. Виявлені текстові збіги є загальноновживаними фразами та повторювальними елементами оформлення наукового тексту. Візуальні збіги відсутні. Дана бакалаврська робота може бути допущена до захисту на засіданні Екзаменаційної Комісії.

2) Комісією частково виявлений академічний плагіат. Дана магістерська робота може бути допущена до захисту на засіданні Екзаменаційної Комісії.

3) Комісією виявлено академічний плагіат (обґрунтування факту академічного плагіату додається). Дана магістерська робота не може бути допущена до захисту на засіданні Екзаменаційної Комісії.

4) Інше

Голова комісії

Секретар комісії

Матвієнко О.В.
(прізвище, ініціали)

Шулигіна Р.А.
(прізвище, ініціали)

Дата 2 червня 2025 р.

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Dragomanov Ukrainian State University

Заголовок

ПИЛИПЕНКО_О_Диплом

Автор

Науковий керівник / Експерт

Пилипенко ОлександраОлена Матвієнко

підрозділ

Dragomanov Ukrainian State University

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

2.00%

2.00%

КП 1

0.34%

0.34%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

5662

Кількість слів

41329

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли		3
Білі знаки	Б	0
Парафрази (SmartMarks)	a	7

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	Манжос_Л_Диплом 5/28/2025 Dragomanov Ukrainian State University (Dragomanov Ukrainian State University)	24 0.42 %
2	Бондаренко_3_Диплом 5/28/2025 Dragomanov Ukrainian State University (Dragomanov Ukrainian State University)	23 0.41 %

PAPER NAME

ПИЛИПЕНКО_О_Диплом.docx

WORD COUNT

5525 Words

CHARACTER COUNT

34935 Characters

PAGE COUNT

26 Pages

FILE SIZE

81.7KB

SUBMISSION DATE

May 23, 2025 11:42 PM GMT+3

REPORT DATE

May 23, 2025 11:42 PM GMT+3

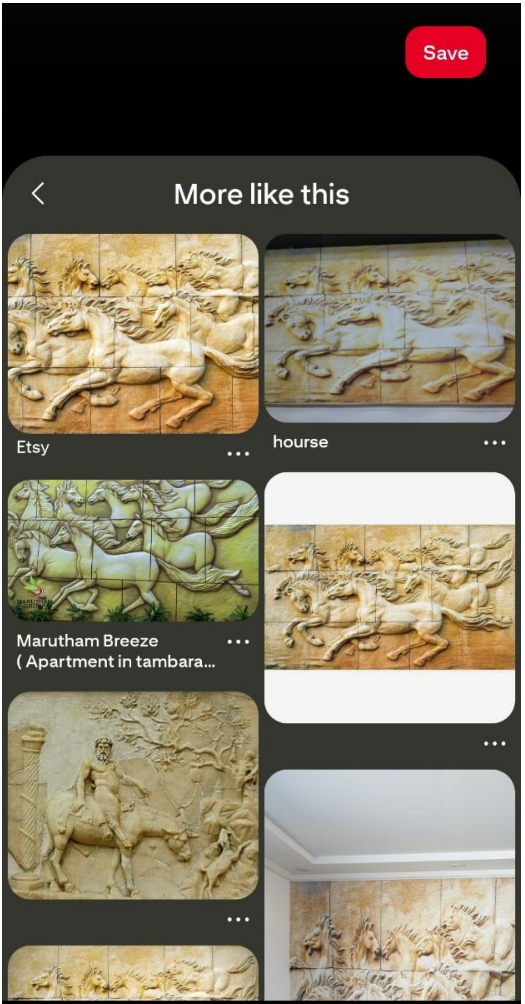
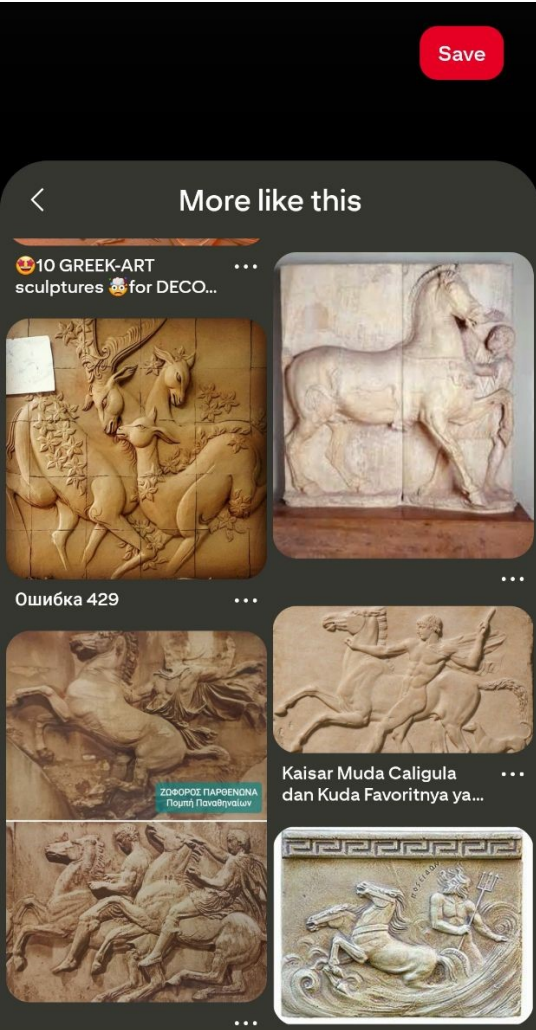
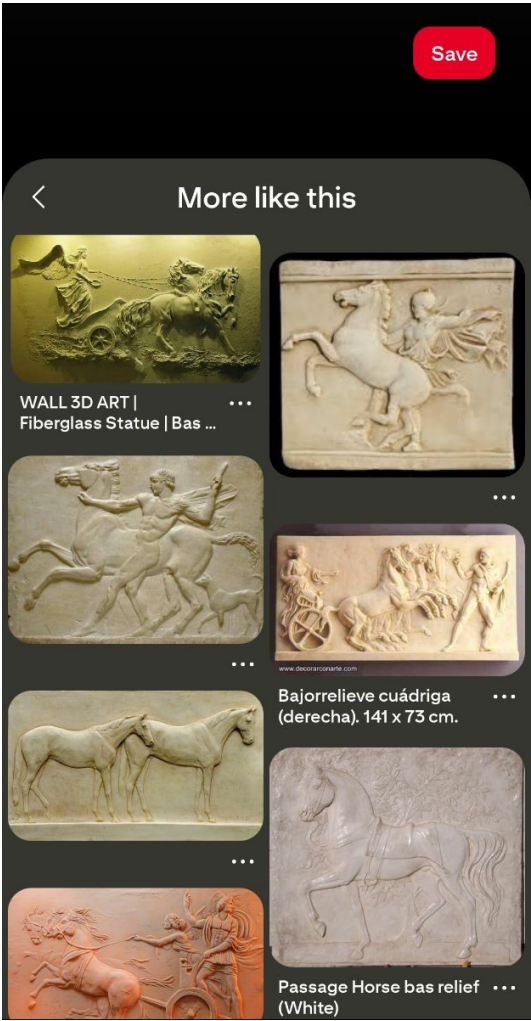
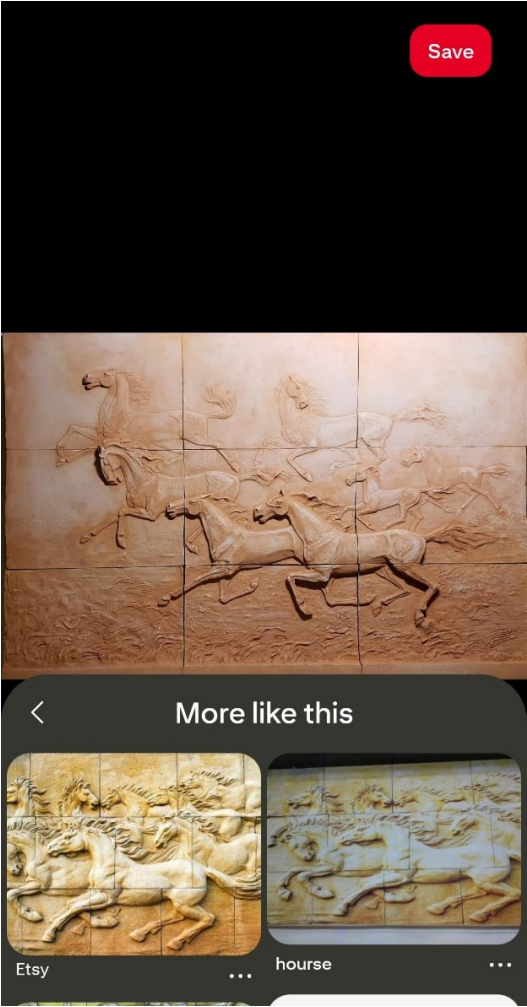
4% Overall Similarity

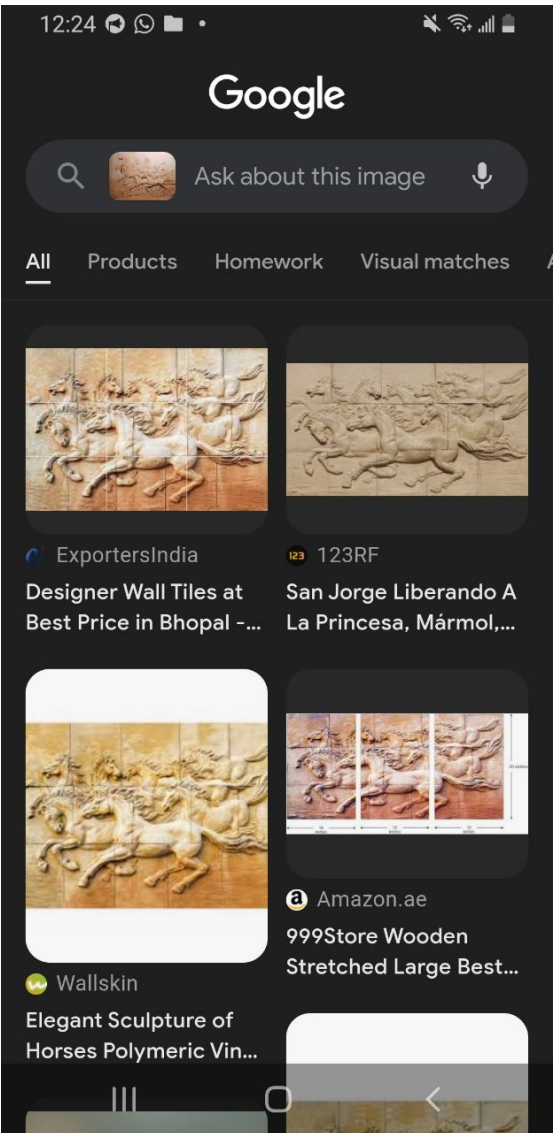
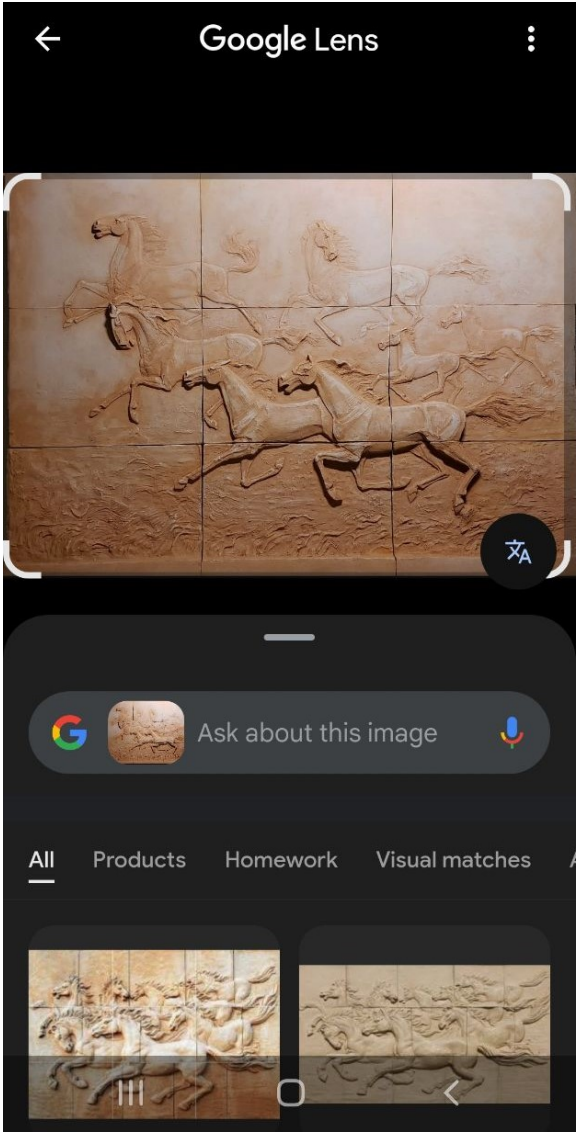
The combined total of all matches, including overlapping sources, for each database.

- 3% Internet database
- 0% Publications database
- Crossref database
- Crossref Posted Content database
- 1% Submitted Works database

Excluded from Similarity Report

- Bibliographic material
- Quoted material
- Cited material
- Small Matches (Less than 10 words)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. КОНЦЕПЦІЯ СКУЛЬПТУРНОГО РЕЛЬЄФНОГО ТВОРУ	
«БІГ».....	6
2. АНАЛІЗ ОБРАЗОТВОРЧИХ АНАЛОГІВ І ДЖЕРЕЛ	
НАТХНЕННЯ.....	10
3. ТВОРЧИЙ ПОШУК ТА ПОЕТАПНА РЕАЛІЗАЦІЯ	
СКУЛЬПТУРНОГО РЕЛЬЄФУ.....	18
ВИСНОВКИ.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	25
ДОДАТКИ.....	27

ВСТУП

Актуальність теми. Барельєф, як один із чотирьох різновидів рельєфної скульптури, може розповісти про багато історичних, повсякденних подій і легенд які фіксувалися протягом тисячоліть людьми. Увіковічені в інтер'єрі і екстер'єрі, барельєфи прикрашають собою відомі архітектурні споруди і звичайні будівлі. Вони також зустрічаються у скульптурі і декоративному мистецтві, меморіальних дошках, постаментах пам'ятників, медалях, монетах, гемах. Сьогодні є високий попит в художньо-естетичній діяльності. Завдяки цьому скульптурному витвору мистецтва ми можемо дослідити історичний і культурний контекст різноманітних епох. Вивчаючи круглу скульптуру та рельєфні зображення можна виявити техніки та стилістичні особливості, паралельно зрозуміти яку роль вони відіграли для формування культурної спадщини.

Багато храмів та історичних будівель зберігає в собі різноманітні рельєфні зображення, завдяки цьому є можливість їх відреставрувати. Барельєфи застосовуються в сучасному мистецтві і досі. Вивчення матеріалів і технік які колись використовували для створення круглої скульптури та рельєфів може знадобитися для збереження цих витворів мистецтва для нащадків, а також для прикрашання інтер'єрів та екстер'єрів, надання їм розкішнішого вигляду.

Робота присвячена дослідженню зображення образу коней в скульптурному рельєфі. Зображення коней є популярним в усьому світі. Вони завжди були вірними супутниками, друзями та цінними помічниками людства. Образ цього граціозного і шляхетного створіння є цінним для мистецтва і культури та є частиною нашої історії.

Дослідивши скульптурні витвори мистецтва і історію виникнення потрібної техніки ми збагачуємось розумінням про технології створення цих зображень. Паралельно ознайомлюємось зі смисловим, культурним та

мистецтвознавчим контекстом зображень, які закладалися талановитими майстрами минулого.

Мета дослідження: створити скульптурну рельєфну композицію в контексті дослідження анімалістичного жанру в образотворчому мистецтві.

Завдання дослідження:

1. Визначити особливості рельєфу та проаналізувати суттєві для нього характеристики.
2. Дослідити історію виникнення скульптурної пластики та один з видів кераміки (теракоту).
3. Проаналізувати скульптурні аналоги та джерела натхнення.
4. Обґрунтувати концепцію творчої роботи та поетапне виконання авторського твору.
5. Виконати скульптурний рельєф з зображенням коней в динаміці,

Об'єкт дослідження – анімалістичний жанр в скульптурному рельєфі.

Предмет дослідження – авторська інтерпретація зображення коней в скульптурному рельєфі.

Для розв'язання поставлених завдань дослідження були використані такі теоретичні та емпіричні **методи**: порівняльно-історичний – для дослідження філософської, мистецтвознавчої літератури з досліджуваної теми; типологічний – для вивчення змісту зображень в скульптурній пластиці; культурно-історичний – виявлення основних передумов соціально-історичного впливу на розвиток рельєфів і анімалістичного жанру; системно-іконографічний – для виявлення використовуваних художніх засобів, мотивів, сюжетів творів образотворчого мистецтва; мистецтвознавчий – для вивчення техніки виконання скульптури митцями різного історичного періоду.

Наукова новизна одержаних результатів:

- вперше запропоновано авторську концепцію рельєфної композиції «Біг»;
- уточнено концептуальний зміст авторської творчої роботи;
- конкретизовано етапи творчої роботи над рельєфом;

- подальшого розвитку набули уявлення щодо рельєфу в скульптурі.

Практичне значення одержаних результатів: полягає у розробці практичних рекомендацій які допоможуть виконати оригінальний скульптурний твір з зображенням складної композиції із виразним динамічним рухом, засобами художньої виразності. Рекомендації висвітленні в роботі допоможуть сформувати навички та уміння в роботі з пластичними матеріалами і ознайомлять з засобами художньої виразності які є основою для створення емоційного враження. Цей методичний і мистецтвознавчий матеріал можна використовувати в художніх закладах освіти, курсах зі скульптури. Зібраний матеріал стане у нагоді художникам які цікавляться і хочуть отримати певні знання зі створення динамічної скульптури.

Матеріали наукової роботи оприлюднено у виступі автора на тему: Відтворення динаміки в скульптурі пластичними засобами художньої виразності у звітній науково-практичній конференції студентів та аспірантів «Освіта і наука – 2025», місто Київ, 8 квітня 2025 року. (Додаток В. рис. В. 1.1.)

КОНЦЕПЦІЯ СКУЛЬПТУРНОГО РЕЛЬЄФНОГО ТВОРУ «БІГ»

Навряд чи є подібні коням по граційності і красі тварини. Ймовірно, ці істоти є незрівнянним що могла створити природа. Вони взірць витонченості, таємничості, надійності та відданості. Також добрі й розумні. Людина вважається – вінцем природи, то кінь безперечно її шедевром. Від нього йде випромінювання тепла, енергії. Вони можуть переживати багато почуттів: страх, радість, цікавість тощо. Як і кожна людина, кінь має свій темперамент і індивідуальність. З давнини коні вважаються незамінними й вірними супутниками людини. Не дивлячись на власну силу, вони підкоряються людині і, попри це, вони не втрачають гідність і красу руху [10, ст. 7]. Образ коня в анімалістичному жанрі займає досить значуще місце. Коні є символом влади, алегорією швидкості й волі. Фігурує найчастіше в батальному жанрі, кінних парадних портретах, пейзажах [4, ст. 58]. Також образ коней є алегорією швидкоплинного часу, вільного вітру, швидкості, могутності та є символом багатства й влади [4, ст. 59].

Найбільш складною вважається символіка коня, але вона є однією із цікавих. Коні з давнини користувалися великою пошаною українського народу. Якщо дивитися у військовому контексті – кінь часто був власністю воїна, і тому асоціюється з волею, безмежними степовими просторами, військовими походами та козаками. Символізує також незламність духу, бажання і прагнення свободи та боротьби за неї. Універсальним є значення коня у мистецтві і в ритуальних обрядах – уособлює драматичну напругу, невичерпну енергію і силу. Кінь також вважається посередником між світами, супроводжувачем та перевізником душ в потойбічний світ. Може бути символом життя або смерті, природніх стихій (вітру, вогню, морської піни чи світла. Також він набуває різні смислові відтінки, це залежить від масті і кольору (срібні та золоті коні возили у колісницях різних богів, червоно-руді-зміборці тощо. Кінь має в собі потаємні джерела сили української нації, саме тому художники найбільше вшановують цей образ в своїх творах. Не

дивлячись на поширення епічного жанру, зображають в своїх живописних творах. Виразити його грацію і силу, розкрити візуально причетність до таємничого сенсу буття, для майстерності художників зобразити коня - постійно було випробуванням та викликом [1].

Впродовж всіх віків поети, скульптори, художники вшановували коней та славили у віршах, зображували на картинах, іконах, в бронзі, мармурі та чавуні. Наприклад, згадаємо пам'ятник, який знаходиться в Києві, Богдану Хмельницькому, гравюри Азовська Богородиця XVIII ст. та Петро Сагайдачний (1622 або ікону Святому Георгію з Галичини XVII-XVIII ст. [6. ст. 168].

В давнину про коней полюбляли також складати міфи, які дійшли до нашого часу. Один з міфів стародавньої Греції нам розповідає, що на колісниці яка була запряжена чорними конями, їздила по нічному небу нічна богиня Нікта, а з приходом нового дня на колісниці з золота виїжджав з океану в небеса бог Геліос (бог Сонця). Вагому частину стародавніх пісень, казок, створюваних в усі історичні періоди у суспільствах, могли фігурувати різноманітні тварини, але перше місце серед всіх займав - кінь. Є ще один фантастичний міф, де з'являється ця найкрасивіша тварина. Юнак Баллерофонт, який після вбивства грізної страхітливої Химери, стає героєм за допомогою крилатого дикого коня. Після того, як захворів юний герой, Пегас знайшов своє місце на небесах і став сузір'ям Пегаса. Після себе він залишив на землі незвичайне джерело Іппокрена вдаривши копитом. Вода з цього джерела надихала на написання чудесних творів поетів. Після цього Пегас вважається символом поетичного натхнення, мистецтва, співів і науки [6, ст. 166] .

Люди постійно дбали та добре ставилися до своїх коней, вони були як предмет їхнього піклування. Дуже поважали власних коней князі, імператори та царі. Наприклад, статую своєму коневі у храмі встановив Юлій цезар, а імператор Нерон вдягав свого коня у сенаторську тогу і кожного тижня видавав на нього встановлену платню. Кінь на ім'я Інцітата римського

імператора Гайя Цезаря Калігули жив в конюшні із мармуру та їв свій корм яким його годували із годівниці, яка була зроблена із слонової кістки. Убрання коня, яке він носив було розкішним і прикрашене різним коштовним камінням, які відблискували різними вогнями. Коли влаштовували банкет то коня заводили в палац де сам імператор напував його, з чаші із золота, вином. Незвично вшановували смерть вірних супутників, наприклад, Олександр Македонський на місці, де помер його кінь, побудував ціле місто і назвав його на честь свого коня – Буцефал, яке знаходиться на території Індії. А цар Кір настільки любив свого коня, що йому вдалося покарати річку Діала в якій потонув кінь. Своїм підданим наказав вирити від річки 360 каналів і так вони відвели річкові води в піски та через деякий час та перестала існувати. Також і козаки дуже любили коней. Адже тоді вважалося якщо козак мав коня то тільки тоді він був козаком. У козака кінь був найдорожчою істотою і піклувався про нього завжди, особливо коли той був хворий. Пропонував йому все, лиш би він лише підвів голову і по вітру розпустив свою велику гриву. Коні Запоріжжя були відомі по всій території Західної та Східної Європи. В знак неабиякої поваги, козаки у дарунок відправляли своїх найкращих коней царям і гетьманам [6, ст. 167].

У більшості випадків, багато тисячоліть поспіль, кінь був годувальником і трудівником. Найцікавіше те, що завдяки коням, люди навчилися лікувати людей. Завдяки пастухам і їх тваринам, людство вдосконалювалося в медицині, а особливо в хірургії [6, ст.170]. Завдяки коням змінилася здатність подорожувати та рухатися швидше, перевозити майно та вантажі [12, ст. 13].

Цим прекрасним створінням присвячено мій теракотовий рельєф. Завдяки теракотовому кольору підкреслюється енергія і динамічність зображення. В роботі передається напруга та динамічна сила, яку можна відчуті від руху коней. Табун коней символізує духовну силу, велич, грацію, сім'ю. Також, відчувається неймовірна напруга, енергія і цілеспрямований рух уперед. Вони наче діляться своєю енергією з глядачем.

Недарма в фен-шуї образ коня в картинах, скульптурі тощо. вважається як талісман, який принесе в життя свого власника різні позитивні зміни, такі як: сили для реалізації своїх цілей, мотивацію тощо. Зображення коней, дарують людям, які займають керівні місця, або тим які хочуть побудувати власну кар'єру та досягти успіху. Є випадки, що скульптури коней встановлювалися в великих організаціях та компаніях [2] .

Біг коней в рельєфі відбувається справа наліво не випадково. Через такий напрямок руху гостріше відчувається напружена сила з якою біжать коні і виникає відчуття спротиву зустрічному вітру. Образ коней розглядається як згусток енергійної маси, якій вдається долати опір простору. Такий напрямок руху сповільнює їх біг і завдяки цьому ми можемо краще розгледіти пластичну красу їх руху. Таке композиційне розташування, напрямок руху викликає сповільнення тому що, людське око звикло читати і писати зліва направо [8, ст. 158]. Якби біг відбувався в протилежному напрямку він був би швидкоплинним. Призупинений біг гармонічніше для ока тим що дає можливість краще розгледіти ритм ніг, хвилі гриви та хвоста.

В розділі досліджено значення коня в житті людини, символізм яким його наділяли, та визначено в яких жанрах образотворчого мистецтва більше всього зустрічається. Дослідивши символіку коня, надихнувшись історичними і міфологічними історіями, сформувалася концепція творчої роботи.

АНАЛІЗ ОБРАЗОТВОРЧИХ АНАЛОГІВ І ДЖЕРЕЛ НАТХНЕННЯ

В цьому розділі досліджується історія виникнення скульптури, ліплення, рельєфних зображень. Аналізуються аналогі і творчість скульпторів, які майстерно створювали образи коней в своїх творах.

Скульптура, як один із видів мистецтва є частиною простору образотворчого мистецтва. Образотворче мистецтво віддзеркалює реальний світ в художніх образах, використовуючи різні способи й різні матеріали, особливі й характерні для його кожного виду [11, ст. 12]. Скульптура – один з видів образотворчого мистецтва, витвори якого є об'ємними, маючи тривимірну форму й виконуються з пластичних або твердих матеріалів [11, ст. 13].

Скульптура може показувати реальність як і живопис, але якщо скульптуру порівняти з живописом, то вона має значно менший тематичний перелік. Вона не може передати безтілесні природні явища (туман, промені сонця, дощ, веселку, хмари тощо) це все пропадає з поля зору майстра. Також є і свої межі в зображенні матеріального світу. Наприклад: для скульптури є менш характерна пейзажна тематика (гори, озера, моря, ліси, галявини, дерева) і в натюрморті (побутові предмети, меблі, різні плоди) які в живописі були б дуже виразні. А, от рослини і квіти можуть існувати і оздоблювати пластику декоративних мотивів, головним чином в рельєфному вигляді, на фризях і капітелі, включеними в тектонічні ритми архітектури. В творчій пластиці більше всього сприймаються природні об'єкти. Природніми об'єктами пластичної творчості вважається зображення людського тіла й частково тварин.

У сприйманні і створенні скульптури приймають участь зір й моторно дотикова людська енергія. Коли глядач споглядає скульптуру він ніби починає внутрішньо повторювати динаміку статуї, переживаючи все усім моторним апаратом всі положення й рухи фігури, які зобразив скульптор. І саме тоді бронза, глина або камінь починає перетворюватися з неживого матеріалу в

живий одухотворений образ. Це працює тільки тоді коли є належний, потрібний об'єкт – це людський або тваринний образ. Мається на увазі істота яка має волю і розум, та є близькою до людської моторної енергії. Це і є відмінністю скульптури від усіх видів образотворчого мистецтва [11, ст. 13].

Розглянемо один із жанрів. Анімалістичний жанр – у пластичному мистецтві є одним з головних жанрів який існує всю історію людства. Впродовж тисячоліть анімалістика була домінуючою темою в пластиці для всіх народів світу. Розвиток скульптури нерозривно пов'язаний з анімалістичним жанром, з існуванням усіма її періодами. Домінуючи в одні часи і звисно занепадаючи в інші, тим самим поступаючись зображенням людини або декоративній пластиці. Було присвячено багато досліджень які стали фундаментальними для анімалістики [9, ст. 131-132] .

Дослідимо техніку виконання творчої роботи і її історію виникнення. А також один із видів скульптури - рельєф. Твори виконані в техніці ліплення з глини можуть тиражуватися у гіпсі, бронзі, бетоні а також обпалюватися [11, ст. 10.]. Для ліплення характерними є такі художні матеріали як пластилін, віск, пісок. А для обробки цих матеріалів підходять такі інструменти як стеки і дротяні кільця. [11, ст. 20] Обпалений глиняний виріб перетворюється на один з видів кераміки - теракоту. Теракота - це вироби які мають якесь утилітарне та художнє значення: вази, посуд, іграшки, скульптура, облицювальні плитки, кахлі, деталі архітектури. Основою цих предметів є спеціальні сорти глини які підходять для випалу в муфельній печі. Кераміку можна покривати різнокольоровою глазур'ю або наносити розпис [11, ст. 21]. Теракотовими художніми пам'ятками вважаються: дрібна пластика, яка була поширена в неолітичний період, саркофаги, скульптурні фігурки, статуї Стародавнього Китаю, Греції, Америки, Індії. Теракотовою скульптурою оздоблювалася архітектура давньогрецької, давньоримської, Середньої Азії тощо. В епоху Відродження були популярні портретні погруддя. А сьогодні теракота використовується в пластиці малих форм [11, ст 176] .

Пластика загалом представляє собою скульптуру, але класична скульптура більше пов'язана з висіканням із каменю. А “пластика” стосується ліплення м'якими матеріалами [3, ст. 161].

Рельєф є важливим видом скульптури, він має велику історію та особливості. Рельєф краще розглядати з фронтальної сторони. Він має три виміри, як і кругла скульптура, але третій вимір є глибинним, умовним та скороченим. Особливість рельєфа- це площина. Вона є технічною основою і фоном для зображення. Існують такі види рельєфів: барельєф, горельєф, контррельєф, койланогліф. В барельєфі пласке рельєфне зображення. Воно підноситься над площиною тла і видно тільки його половину реального об'єму. Історія мистецтв розрізняє такі рельєфи як живописний і класичний. Класичний є монументально – декоративною скульптурою, яка характерна для мистецтва класицизму і античності. По принципу створення близький до барельєфу. Розташовується на гладкому тлі будівлі. Не руйнує своє тло. В такому рельєфі нема перспективних скорочень. Живописний рельєф може зображати пейзажі з побудованим перспективним скороченням. Створює просторову ілюзію із за плановості в глиб зображення. На кожному плані об'єкти зменшуються. Цей рельєф руйнує площину тла. Не пов'язаний з архітектурою. Але може оздоблювати інтер'єр як живописна картина. Цей рельєф представляє собою станкову скульптуру [11, ст. 17-18].

Відомо, що перша скульптура виникла за часів епохи Палеоліту. Тоді люди залишали відбитки рук та хвилясті лінійні переплетення, які продавлювалися пальцями у сірій глині. Також було виявлено скульптури з зображенням жінок, але переважали тваринні зображення [11, ст. 27]. В цей період паралельно створювали і рельєфні зображення, які робилися методом вибиття контуру або стесуванням фону [11, ст. 29]. Перша кераміка з'явилася в період неоліту IV-III тис. до. н. е. До нашого часу зберіглася керамічна посудина у вигляді людини [11, ст 33]. А в часи трипільської культури розвивалося гончарне мистецтво. Також, як і в попередні історичні періоди, трипільці теж виготовляли фігури людей і тварин [11, ст. 35]. В Єгипті

статуетки з глини почали виготовляти ще до династичного періоду [11, ст. 43]. А Елліни виготовляли теракотові статуетки з зображенням дітей, молодих жінок, музикантів, рибалок, рабів тощо. [11, ст. 69]

Дослідимо мистецтво скульпторів, твори яких стали аналогами для створення проекту. Вони закладали кожний свою індивідуальну ідею і робили складну композицію з динамічним рухом.

Едгар Дега (1834-1917р). скульптор, живописець і графік родом з Франції, дуже любляв м'які матеріали такі як - віск та глину. Він виліплював те що йому було до вподоби: фігурки коней та балерин в складних позах (Додаток А, рис. А. 1.1). Чудово вмів передати стрімкість руху та балетну динаміку [11, ст.130].

Джозеф Чінард, великий ліонський скульптор, його ім'я асоціюється з теракотовою скульптурою часів Французької революції. В рельєфі під назвою «Геній миру, який приборкує коней Марса» (Додаток А, рис. А. 2.1) міститься чимало вишуканих та витончених деталей, що показує нам майстерність автора. Він вдало моделює, і дуже реалістично, шкіряні ремінці кіраси, які можна розгледіти у правій нижній частині рельєфу, як вони звисають над невеликим виступом. Скульптор створює ілюзію руху та відчуття заглиблення. В рельєфі Чінарда є впевнений, складний та грайливий взаємозв'язок встановлений ним між межами частин рельєфу та модельної фігури Генія. В нього часто певні частини виступають невпевнено за краї і це додає ілюзію руху та глибини, тим самим в роботі починає відчуватися, що скульптор обманує око глядача. Також є динамізм і напруга. Так як Чінард поводиться з глиною є показником його сміливості і бравурності. Демонструється ефект об'ємного зображення, зачіски фігури в придавненому, зав'язаному пов'язкою волоссі. І дуже віртуозно, з лазерною точністю, промодельовані фаланги пальців. Присутні у неглибокому рельєфі тоненькі уривки які утворюють і підкреслюють пір'їни на крилах, дим факела, що перевернувся, деталі на поверхні щита та хмари пилу, які підняли коні. Цей рельєф був створений Чінардом орієнтовно в 1791 році. Теракотовий рельєф

показує нам Генія з крилами, який є уособленням миру і стримуючи трійку диких коней, які стали на диби, відокремившись від колісниці бога війни. Поряд лежать військові обладунки та зброя, факел що перевернувся і вінок з лаврового листа, на поверхні обладунків, уособлюючи перемогу та мир. Тут є зв'язок між композицією і іконографією, утворюючи разом алегорію в зображенні де мир починає панувати та мати успіх над війною. В період Французької революції, найбурхливіший період за всю історію Франції, був виготовлений цей рельєф. Через революцію почалися кровопролитні війни в Європі. Скоріш за все цей твір був створений для групи людей, які були зацікавлені саме в припиненні бойових дій та заворушень в громаді [15].

На території США, в місті Ірвін штату Техас, розуміючи істинний зв'язок між архітектурою та мистецтвом, Бен Карпентер - головний керівник корпорації з фінансів Southland Financial Corporation, для втілення свого замовлення обрав скульптора Роберта Гелена, який був всесвітньо визнаним скульптором що захоплювався зображеннями дикої природи, щоб створити складну скульптурну композицію з табуну коней. Яка в подальшому має слугувати новим центром в новій міській забудові. Для початку необхідним було встановити територіальне планування та дизайнерський підхід в навколишньому середовищі. Щоб вирішити цю проблему він звернувся за допомогою до спеціалістів які займалися ландшафтною архітектурою. Спочатку ними розроблявся генеральний архітектурний план. Дизайнером був Джим Рів а архітектором Ден Мок. Вони збагачували простір своєю філософією. Вона полягала в тому щоб вдало розробити відповідне для скульптури Глена середовище. В той же час скульптура мала відповідати особливостям парку який неподалік біля озера по сусідству та особливостям міських багато поверхових будівель, які згодом будуть оточувати пам'ятник. Співпраця замовника з ландшафтним архітектором, скульптором та підрядниками тривала 7,5 років. Скульптура Мустангів в Лас-Колінас (Додаток А, рис. А. 3.1) була встановлена у 1984 році, на площі Вільямс, в міському районі Лас-Колінас. В композиції створено 9 велетенських диких

коней, які біжать галопом через штучно створений потік з водою, який проходить зигзагами через фонтани та терасові доріжки. А абстрактні гранітні прерії сягають розмірами 200 на 300 футів [13, ст. 24, 25]. Кінна скульптура символізує вільних духом мешканців Техасу [14].

Скульптурна пам'ятка Роберта Глена “Мустанги Лас-Колінаса” є найпопулярнішою у країні, також вона вважається однією з найбільших кінних скульптур у всьому світі. Фігури коней він моделював в Найробі (Кенія) а згодом скульптор відправив їх в Англію щоб вилити з бронзи. Скульптор Глен родом з Південної Африки і проводив багато часу в пустелі Африки. Вивчав тварин, яких згодом зображав [13, ст. 24, 25].

Єгипетський скульптор Хазем Мустафа майстерно передав напружений динамічний рух табуну коней в рельєфі, під назвою «Скульптура коней, що іржуть» (Додаток А, рис А. 4.1). Рух проявляється через зігнуті ноги, підняті гриви і хвости, які розвиваються в повітрі. Для коней цього рельєфу є характерним не тільки динаміка а й звукова асоціація іржання. Для підсилення звукової асоціації майстер зобразив деяких коней з відкритими ротами. Виразність роботі надає вдале моделювання та освітлення. В рельєфі також можна розгледіти просторову плановість, де зображення коней першого плану є більшим за розміром від коней дальнього плану. Така плановість дає відчуття відстані на якій перебувають коні один від одного. Також скульптор професійно поставився до пропорційної і анатомічної побудови цих тварин .

На теренах України теж є свої талановиті скульптори - анімалісти. Скульптор Богдан Мухін добре проявив свій талант анімаліста в історичному жанрі. Його спостереження були пов'язані з опостигзованим історичним українським минулим і героїзованою романтикою. Для власних творів ним було вибрано мотиви героїчних епох – часів князів і козаків. Характерними творчими рисами Богдана Мухіна були динамізм в русі, фіксація швидкості об'єктів. В його роботах кінь всюди у супроводі люди. Кінь, в творчості Мухіна, не лише тварина в якій він проявив знання з анатомії, це для нього значно більше, а саме: образне втілення степу, безкрайнього простору, вітру.

В зображення коня Мухін вкладає особливу майстерність і любов. Будучи вродженим степовиком, скульптор чудово відчуває коней, навіть може зробити психологічний портрет коня. Це не дивно тому що сам майстер був родом з Донеччини, де були ще живі і мешкали нащадки справжніх козаків. Там переказувалася з покоління в покоління слава козацька бувальщина, де степове середовище було життєвим тлом і, про коней з гордістю говорили які вони були в минулому бойовими побратимами, помічниками та вірними друзями. Скульптор створив багато творів, вклавши велику майстерність особливо в козацьку тематику. Більша частина його мистецтва це плід фантазії. Він не повторював одні і ті ж самі пози які були вже завчені. Тому повсюди переважала величезна свобода в русі, постійно бачимо щось нове і несподіване. Тому твори сприймаються досконалими, виконаними на високому рівні. Професійно вирішена проблематика образотворчих форм та їх ідей. Ідеї і форми в творчості сповнені українським змістом, як наприклад, в роботі «Степ. Сармат» 1943 року (Додаток А, рис. А. 5.1). [7, ст. 43, 47].

В Україні був кінний монумент, який вважався найкращим на весь СРСР. Майстри які займалися створенням скульптури: архітектор Анатолій Консулов та скульптор Валентин Борисенко – а завдяки своєму творінню вони стали лауреатами, отримавши Державні премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка в 1978р. Цей пам'ятник присвятили Першій кінній армії, до її 55 річчя від моменту створення, його було встановлено 21 грудня 1975 року (Додаток А, рис. А. 6.1). Фінальним варіантом для цієї композиції були станкові скульптурні твори із зображенням вершників 1971 року, які належали Валентину Борисенку. Найбільш підходящим місцем для встановлення пам'ятника обрали високий пагорб біля с. Олеська, над автострадою.

В композиції зображуються металеві вершники які, в діагональному русі “злітають” з високого пагорба. Процес створення пам'ятника був важкий. Цей пам'ятник вирізнявся технологічною складністю, в цьому він був незрівнянним: скульптурна форма набивалася бетоном і тонкими листками з міді оббивалася по формі. Беручи до уваги діагонально-динамічну

композицію, вагу в скульптурі зменшували: вибираючи бетон залишаючи тільки мідні листові шматки які прикріплювали і монтували в загальну композицію міцного каркаса. Незважаючи на громіздкий і монументальний вигляд, пам'ятник був легкий, як для своїх габаритів. З майстерністю вирішено драматичну напруженість, об'єм, масштабність, яку набувають експресивні фігури. Силует пам'ятника чіткій і його було добре видно на далекій відстані, як він добре взаємодівав з навколишнім середовищем (простором). Весь архітектурний комплекс було вирішено вдало і завдяки цьому витвір набував художньої і ідейної виразності: завдяки освітленню від прожекторів, мармуровій стелі внизу і доріжці, яка була викладена з плитки, під постаментом. Все це запроектував А. Консулов. Коли Україна здобула незалежність постамент втратив своє концептуальне значення. Незважаючи на те, що пам'ятник був під охороною Міністерства культури з 2006 по 2016 рік він розграбовувався, а в 2017 році він був повністю демонтований [5].

Дослідивши історію виникнення ліплення і розвиток цієї техніки в історичній послідовності, було виявлено що людство створило безліч витворів цього виду мистецтва: керамічних предметів побуту, які збереглися: теракотові статуетки пам'ятки, які крізь віки принесли нам історію різних країн. А дослідивши творчість видатних закордонних і вітчизняних скульпторів, збагатилося уявлення про те як їм вдалося створити кінні скульптурні пам'ятники. Було досліджено досвід талановитих майстрів. Їх творчість надихнула на створення власного оригінального твору.

ТВОРЧИЙ ПОШУК ТА ПОЕТАПНА РЕАЛІЗАЦІЯ СКУЛЬПТУРНОГО РЕЛЬЄФУ

Надихаючись рельєфними і круглими скульптурними творами великих митців-аніمالістів, розпочався творчий пошук композиції та матеріалу в якому краще буде втілюватися творчий задум. Було обрано червону гончарну глину. Своїми якостями вона підсилить характерні нюанси та враження зображуваного образу. Матеріал має такі скульптурні ознаки як художньо - образні засоби зі своїми характеристиками: міцністю, кольором, вагою тощо. І ці всі ознаки допоможуть розкрити краще, тематику та ідею твору. Задумана композиція теж має значення при виборі матеріалу. Тож твір буде виконуватися в техніці – ліплення. Ліплення є пластикою, протилежним висіканню та різьбленню по твердих матеріалах. В висіканні чи різьбленні маса і об'єм матеріалу забирається та збавляється без можливості відновлення та нарощування. То, в пластиці з м'яких матеріалів при набиранні форми і об'єму можна навпаки відновлювати та нарощувати потрібну масу тим самим виправляючи та перероблюючи щось.

Важливо, під час роботи над ескізом і реалізацією задуму в матеріалі переживати натхнення. Натхнення є максимальним напруженням фізичної і духовної сили. Під час роботи над ескізом а згодом твором потрібно реалізовувати не тільки свій задум та естетичні ідеї а й налаштовуватися на первинний звичайний зосереджений стан. Щоб на конкретному етапі реалізувати власні можливості. Суттєвою ознакою в духовному світі творця має бути якесь переживання , потрясіння. Художня творчість має базуватися на сильному враженні, на цьому духовному переживанні, під час роботи над поставленою метою, формами об'єктів та ідеєю які охопили би всі грані особистості і активували уяву.

Проаналізувавши і дослідивши скульптурні аналоги відбувався пошук гармонійної композиції для рельєфу. Цей пошук відбувався в програмі Procreate. Підібравши підходящі моделі з аналогів, згодом вони

промальовувалися. Ця програма дозволяє рухати промальоване і тим самим відбувався пошук композиції (Додаток Б, рис. Б. 1.1). Згодом, підібравши вдалу композицію, промальовувалися ескізи від руки на форматі А4, для того щоб підібрати кожному коню оригінальність руху (Додаток Б, рис. Б. 1.2., рис. Б.1.3., рис. Б. 1.4).

Після промальовки зображення з фігурами на А4 форматі ця композиція переносилася на аркуш в натуральний розмір майбутньої творчої роботи (60 х 80). Для того, щоб було уявлення як буде виглядати творча робота в розмірі і кольорі, було підготовлено акварельну гризайль (Додаток Б, рис. Б. 1.5). Паралельно створювався другий, менший за розміром ескіз з пластиліну. Пластиліновий ескіз дає зрозуміти як композиція та плановість зображення будуть виглядати в об'ємі (Додаток Б, рис. Б. 1.6). А, на поверхні цього ескізу можна намітити умовну сітку з дев'яти клітинок, яка в подальшому допоможе при виліплюванні рельєфу у великому розмірі.

Створивши ескізи, почалася розробка творчої роботи. Для початку треба було підготувати тверду площину, основу на яку буде накладатися глина, необхідні інструменти та вдале освітлення. Різні стеки, петлі та навіть мастихін. За тверду поверхню на якій буде ліпитися рельєф було взято фанеру, але важливо, перед тим як почати ліпити пласт, поверхню фанери бажано накрити плівкою, щоб пласт не прилип. Якщо поверхню не накрити плівкою то глина прилипне і буде тріскатися, важливо щоб пласт дихав і був рухомий, тоді він не буде тріскатися. Необхідно також, після роботи з пластом, його змочувати водою і накривати зверху плівкою, щоб не допустити пересихання глини.

Першим етапом – буде виготовлення глиняного рельєфного пласта, на який потім буде наноситися зображення коней. Було підібрано потрібну фанерну форматом 80 х 60, на яку буде наноситися глина товщиною 2 см., потім буде вирівнюватися поверхня поки не стане гладкою (Додаток Б, рис. Б. 1.7). Дуже важливо, накладаючи глину на підготовлену поверхню, її добре спресовувати запобігаючи появі пустот в глині. Якщо в глині залишаться

пустоти вони можуть вибухнути від високої температури в печі і тоді робота буде зіпсована. Для розгладжування підійде лінійка, щоб по глиняній поверхні ребристою стороною, проводити вирівнювання пласта, рухаючи її в різні напрямки. Бажано також розгладжувати в діагональних напрямках. Так потрібно робити поки не буде досягнуто гладкої і рівної поверхні. Але є місця де глина не однорідна і можуть утворюватися провали, тобто лінійка може заглиблюватися, провалюватися в площину, якщо розгладжувати в одну сторону. Може утворюватися хвиляста поверхня.

На другому етапі - треба нанести умовну горизонтальну площину (Додаток Б, рис. Б. 1.8) яка буде особливістю барельєфу. Горизонтальна площина буде створювати ілюзію поверхні на якій будуть бігти коні. Без цієї горизонтальної поверхні композиція наче буде висіти в повітрі і наче ось-ось впаде вниз [3, ст. 137].

На третьому етапі на гладкій поверхні пласта потрібно нанести сітку, яка поділить пласт на дев'ять прямокутників. Попередньо, така сітка накреслювалася на пластиліновому ескізі. Цю сітку треба накреслити для того, щоб було легше орієнтуватися в просторі ескізу, і передати точне розміщення фігур. Щоб було зрозуміло де які частини тіла мають бути розміщені, як точно передати нахили, повороти, згини ніг. Орієнтуючись по пластиліновому ескізу робився лінійний рисунок на поверхні пласта з використанням різних типів ліній які підкреслюють динаміку руху. Згодом ліпилися тонкі силуети коней. Передавалась плановість, перспективність об'єктів. Ті фігури коней, які ближче до глядача, на першому плані, намічалися більшими і в подальшому вони будуть моделюватись у високому рельєфі. Їх висота, тобто товщина рельєфа, буде дорівнювати висоті горизонтальної площини. Коні другого плану будуть тоншими за висотою рельєфа на половину і трохи меншими в розмірі від коней першого плану, тому що вони біжать поруч і на невеликій відстані. А коні третього плану будуть ще тонші, і розміщені трохи вище поверхні пласта, та менші за розміром від коней першого і другого планів.

Після пошуку силуетів набиралася висота, характерна для кожного плану рельєфного зображення, про що пояснювалося вище (Додаток Б, рис. Б. 1.9).

Згодом, перевірялася пропорційність, порівняльні вимірювання і анатомія зображень коней за розрахунками скульптора Е. Лантері (Додаток Б рис. Б. 2.1., рис. Б. 2.2).

Четвертий етап - моделювання фігур. Під час моделювання використовувалися художні засоби для створення виразного руху: композиційне розташування коней, які біжать з права-наліво, для уповільнення руху; використання різних видів ліній, під час розробки силуету (вигнутих, зігнутих, округлених); створення об'ємної загостреної форми з загостреним напрямом руху; зміна пропорцій; зігнуті та витягнуті ноги, що утворюють динамічний ритм; світлотіньове моделювання яке може бути під штучним або природнім освітленням для підсилення об'ємної форми рельєфа і його глибини; відкриті роти коней, що захоплюють повітря та створюють ілюзію звуку, легка не нав'язлива фактура трави, шерсті та пилу; такі елементи як підняті гриви та хвости теж підкреслюють швидкість руху; світло і тінь є найважливішим засобом, що проявляє художньо-пластичну суть скульптурного рельєфа [11, ст. 13-14].

П'ятий етап передбачає проробку та завершальне моделювання деталей: моделювання напружених м'язів тіла та голови, суглобів, копит, зображення на гривах та хвостах локонів.

Шостий етап. Після завершення моделювання робота розрізається на 9 рівних прямокутних частин (Додаток Б, рис. Б. 1.10). З тильної сторони цих частин буде вибиратися глина на 1 см. для зменшення товщини, та залишаючи по їх периметру ребра жорсткості. Товщину потрібно зробити всюди однаковою (Додаток Б, рис. Б. 1.11., рис. Б. 1.12). Для того щоб глина не покоровилась від великої температури. Згодом фрагменти рельєфа висушуються. Потім будуть випалюватися в муфельній печі при температурі 960- 1080 С. Тоді глиняний рельєф стане керамічним.

Сьомий етап. Рельєф буде вмонтовуватися, тобто приклеюватися спеціальним клеєм на обтягнутий мішковиною пінополістирол, який буде підходити за форматом до керамічного рельєфу.

Восьмий етап. Закінчена вмонтована і оформлена робота (Додаток Б, рис. Б. 1.13). .

ВИСНОВКИ

Дослідження обраної теми дає змогу навести такі висновки.

1. Визначено особливості рельєфу та проаналізовано суттєві для нього характеристики, такі як: залежність зображення від фону, три вимірність зображення, яка розглядається тільки з фронтальної сторони, залежність від світла тощо. У роботі визначено, що скульптура має свої засоби виразності, які підкреслюють зміст не тільки рельєфної а й круглої скульптури. Виявлено, що скульптура має менший тематичний перелік за живопис. Для скульптури є характерним зображувати тварин і людей, тому що, можна передати цікаві рухи та пози.

2. Досліджено різні історичні періоди розвитку скульптурної пластики. Скульптурна пластика – це твори які були виконані м'якими скульптурними матеріалами, з яких можна: ліпити, видозмінювати форму, нарощувати об'єм. А класична скульптура є протилежним пластиці, в ній треба висікати форму та об'єм, без змоги в подальшому виправити. Описано стародавні скульптурні знахідки. Це дає нам можливість дізнатися як формувалась пластика в давнину, якою вона була і, що тоді полюбили зображати. Паралельно було досліджено коли виникла перша кераміка (теракота), яка була мета її виготовлення та технологія створення.

3. Проаналізовано скульптурні аналоги та джерела натхнення, які стали основою для створення авторської творчої роботи. За основу було взято роботи Е. Дега, Д. Чинарда, Р. Глена, Б. Мухіна, В. Борисенка. Розглядаючи роботи цих скульпторів, було виявлено: динамічний рух, складне композиційне рішення, технологію створення робіт. Паралельно було досліджено ідеї якими наділялися твори.

4. Обґрунтовано концепцію творчої роботи та поетапне виконання авторського твору. Основою творчої роботи є зображення табуна коней. Коні є символом духовної сили, величі, грації, сім'ї. Через їх динамічний рух відчувається невичерпна енергія та цілеспрямованість, якою вони діляться з глядачем. Щоб створити керамічний рельєф треба володіти певними знаннями

та дотримуватися основних етапів його створення. В цій роботі висвітлено методику поетапного виконання рельєфу з динамічною композицією.

5. Виконаний скульптурний рельєф з зображенням коней в динаміці, своїми характеристиками, схожий на живописну картину. Своєю просторовою плановістю розкриває світ, який створений для того, щоб можна було розгледіти красу цих прекрасних створінь та паралельно перейняти їх силу та витривалість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кінь в естетичному космосі українців. URL: <https://muzey.ck.ua/kin-v-iestietichnomu-kosmosi-ukrayintsiv/> (дата звернення: 11. 03. 2025).
2. Кінь за Фен-Шуй. URL: <https://ifeng-shui.in.ua/%D0%BA%D1%96%D0%BD%D1%8C-%D0%B7%D0%B0-%D1%84%D0%B5%D0%BD-%D1%88%D1%83%D0%B9/> (дата звернення: 20. 02. 2025).
3. Красноголовець О. С. Основи скульптури навч. посіб. Київ: Знання. 2008. С. 136-144.
4. Мініна Н. В. Проблема розвитку іпічного жанру в європейському мистецтві початку ХХІ століття. «Молодий вчений». 2015 №5. Час. 4. С. 58-61.
5. Пам'ятник бійцям Першої кінної армії. URL: <https://lksf.online/pamyatnyk-bijtsyam-pershoji-kinnoji-armiji/> (дата звернення: 18. 03. 2025).
6. Рудик С. К, Рудик К. С. Кінь у житті, побуті та культурі наших далеких предків. Збірник наукових праць «Література та культура Полісся». Ніжин, 2000. Вип. 14. С. 166-170.
7. Сельмашук Г. Український скульптор діаспори Богдан— Микола Мухін: специфіка жанру. Науковий вісник Закарпатського художнього інституту. Ужгород, 2013. №4. С.43-47.
8. Твердий А. Графічне зображення руху та метод дзеркального відображення в дослідженнях М. Писанка. Дослідницькі та науково-методичні праці НАОМА. Київ, 2019. Вип. 28. С. 155-160
9. Челепик О. Анімалістичний жанр в українській скульптурі: ретроспективний аналіз. Українська академія мистецтва. Вип. 20. С. 131-138.
10. Шейкіна К. О. Коні - шляхетні й граціозні створіння. Х. : Ранок, 2013. 112с.

11. Шмельова Т. В. Мистецтво скульптури: навч.-метод. посіб. Житоми: ЖДУ, 2018. 201с.
12. Johns C. Horses : history, myth, art: Cambridge, Massachusetts 2006.
13. Morris C. A comprehensive guide to outdoor sculpture in Texas: USA 1996.
14. Mustangs of LasColinas. URL: <https://laud8.wordpress.com/2010/11/10/mustangs-of-las-colinas/> (дата звернення: 10. 03. 2025).
15. The Genius of Peace taming the Horses of Mars. URL: <https://www.katz.art/artworkdetails/868807/0/joseph-chinard-1756-lyon-1813-the-genius> (дата звернення: 19. 02. 2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис. А. 1.1.

Е. Дега.

Кінь риссю, ноги не
торкаються землі. 1890

Рис. А. 2.1.

Д. Чинард.

Геній миру приборкує коней Марса.
1791

Рис. А. 3.1.

Р. Глен

Мустанги Лас – Колінас. 1984

Рис. А. 4.1.

М. Хазем

Скульптура коней, що іржуть.
2022

Рис. А. 5.1.
Б. Мухін
Степ. Сармат.
1943

Рис. А. 6.1.
В. Борисенко
Пам'ятник бійцям
Першої кінної армії
1975

Додаток Б

Рис. Б. 1.1.

Ескіз в програмі Procreate.

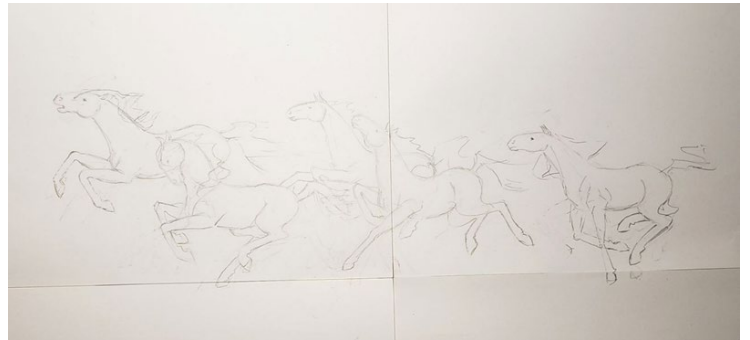

Рис. Б. 1.2.

Ескіз промальований від руки

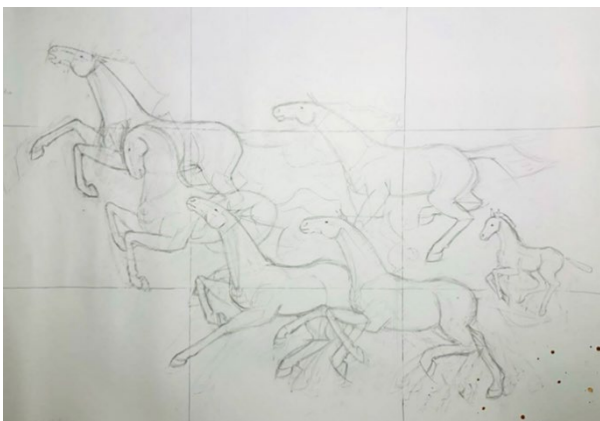

Рис. Б. 1.3.

Ескіз промальований від руки

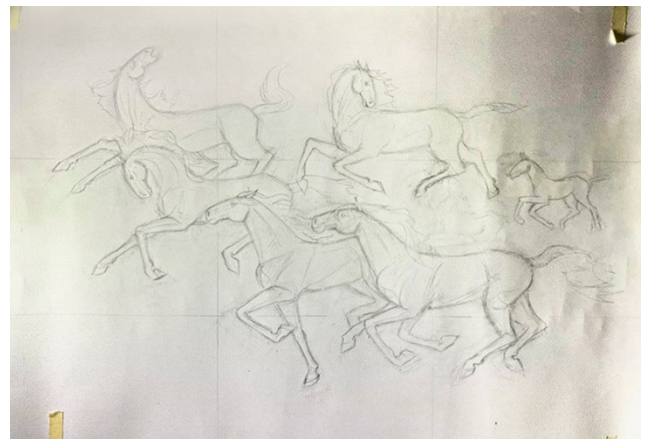

Рис. Б. 1.4.

Ескіз промальований від руки

Рис. Б. 1.5.

Гризайль

Рис. Б. 1.6.

Пластиліновий ескіз

Рис. Б. 1.10.

Розрізаний рельєф на 9 частин

Рис. Б. 1. 11.

Рис. Б. 1.12

Зменшення товщини рельєфу

Рис. Б. 1.13.

Випалений та вмонтований рельєф на
обтягнутий мішковиною пінополістирол

Додаток В

Рис. В. 1.1

Сертифікат за участь у звітно-науковій конференції
студентів та аспірантів “Освіта і наука – 2025”